

BROTTSOFFERJOURNENS MÅL FÖR REGERINGS- PROGRAMMET 2023

1 FINANSIERINGEN AV BROTTSOFFRENS STÖDTJÄNSTER SKA TRYGGAS

Till följd av EU:s brottsofferdirektiv har den nationella finansieringen av brottsoffrens vanligaste stödtjänster ökat betydligt från och med år 2016. Tjänsterna som Brottsofferjouren tillhandahåller har haft en enorm ökning av antalet klienter. Brottsofferjourens totala antal klienter i olika tjänster har mer än femdubblats. **År 2015 var det 5 100 klienter och år 2021 redan över 26 700 klienter.**

Under motsvarande tid har personalantalet ökat från 25 till 65 årsverken. Under samma tid har antalet klienter även ökat i de flesta särskilda stödtjänsterna för offer.

Detta innebär att en allt större del av brottsoffren får stöd och rådgivning. Den här positiva utvecklingen som är viktig för offrens välbefinnande och rättsskydd får inte brytas. Stödet som offren får hjälper dem att snabbare återgå till ett normalt liv. Finansieringsutvecklingen för Brottsofferjouren och befintliga särskilda stödtjänster ska även tryggas under den kommande regeringsperioden.

Brottsofferjouren finansieras med statsunderstöd från justitieministeriet. År 2023 är finansieringen samma som år 2022. Eftersom inflationen och löneförhöjningarna inverkar direkt på verksamhetens kostnader måste en tillräcklig höjning av statsunderstödet garanteras för år 2024. I praktiken innebär detta en cirka 10 %:s höjning i förhållande till understödsnivån år 2023. För år 2022 är statsunderstödet 4,7 miljoner euro. En stor del av Brottsofferjourens finansiering täcks med brottsofferavgifterna.

- **Brottsofferjourens finansiering måste tryggas för de kommande åren för att tjänsternas nuvarande nivå kan bevaras. För år 2024 innebär detta en ökning på 10 %.**
- **Omfattningen och finansieringen av särskilda stödtjänster för offer, såsom skyddshemstjänster, måste tryggas.**

2 BROTTSOFFRENS STÄLLNING I RÄTTSPROCESSEN SKA STÄRKAS

Längden på rättsprocessen är ett av de största problemen för brottsoffren. Långa processer belastar offren och försvagar deras funktionsförmåga. Många offer funderar om det är värt att göra en brottsanmälan om de är tvungna att leva i osäkerheten som processen medför i flera års tid.

Förlängda processer försämrar även kvaliteten på rättsprocessen eftersom vittnenas minnesbilder försämras ju längre tid det går sedan händelsen. I Finland borde video- eller ljudinspelning av förundersökningar tas i bruk. I förhören i förundersökningarna och i domstolarna behövs högteknologisk teknik som möjliggör användning av inspelningar och videoförbindelser.

Brottsofferdirektivets centrala syfte är att förhindra så kallad sekundär viktimisering av offret. Detta innebär att rättsprocessen i sig själv inte orsakar ytterligare lidande för offren. Lidandet lindras bland annat av en process som starkt beaktar offrens behov och rättsskydd, ett sensitivt bemötande av offret i processens alla skeden, möjlighet att inte möta den brottsmisstänkte i samband med rättegången och möjlighet att vid behov framlägga bevis inspelat på video eller via videoförbindelse.

Systemet för bedömning av brottsoffrens individuella skyddsbehov har utarbetats för att skydda offren från ytterligare lidande men tillämpningen av systemet är fortfarande bristfällig. Dessutom behövs ett omfattande system för riskbedömning för att trygga offrens säkerhet.

MARAK-systemet (multiprofessionell riskbedömning för att förhindra allvarligt våld i parrelationen) spelar en viktig roll här.

I rättsprocessen ska man även bättre än för närvarande beakta ställningen och rättigheterna hos personer med olika bakgrund och minoriteter. Alla ska kunna lita på att de behandlas likvärdigt och sensitivt i alla skeden av processen. Ett praktiskt problem har bland annat varit att man i samband med brottsanmälan inte alltid ordnar med tolkning även om det är viktigt att ett offer med främmande språk ska kunna gå igenom sitt ärende på ett språk hen förstår.

- **Längden på rättsprocessen måste förkortas genom att satsa på ytterligare resurser i processens olika skeden.**
- **Förhören i förundersökningen ska spelas in för att stärka rättsskyddet.**
- **Skyddsåtgärderna som brottsofferdirektivet kräver ska stärka förebyggandet av ytterligare lidande.**
- **Systemen för riskbedömning ska stärkas för att förbättra offrens fysiska säkerhet.**
- **Offren ska garanteras tolkning i samband med brottsanmälan.**

3 IDENTIFIERINGEN OCH STÖDANDET AV VÅLD MOT KVINNOR OCH VÅLD I NÄRA RELATIONER SKA FÖRBÄTTRAS

Våld i nära relationer och våld mot kvinnor i dess olika former är typisk dold brottslighet. Endast en liten del av brotten uppdagas och endast en del av offren gör en brottsanmälan. Även om systemen har utvecklats och utbildningar om dessa brott och bemötandet av offren har ordnats har utvecklingen inte varit tillräcklig. Fortfarande förblir en stor del av offren oidentifierade inom till exempel hälso- och sjukvårdstjänsterna. Utbildningens omfattning och skyldighet ska ökas.

Institutet för hälsa och välfärd har utarbetat anvisningar för kommuner och välfärdsområden för att organisera samordningsstrukturer för att förebygga våld i nära relationer och verksamhet mot våld i nära relationer ("Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi") (2022). Implementeringen av dessa anvisningar är väldigt viktig och deras genomförande ska också övervakas.

Dessa fenomen kan inte förebyggas utan att även

gärningsmännen erbjuds rättidig rådgivning och motivation för att ta emot långvarig hjälp. För närvarande finns inte tjänster riktade till gärningsmän överallt i Finland och finansieringens kontinuitet är ofta osäker.

- **Alla aktörer som är involverade i rättsprocessen och social- och hälsovårdspersonal ska vara skyldiga att delta i utbildningar om våld mot kvinnor och våld i nära relationer och sensitivt bemötande av offer.**
- **THL:s anvisningar om organiseringen av samordningsstrukturer för att förebygga våld i nära relationer och verksamhet mot våld i nära relationer ska genomföras i alla kommuner och inom alla välfärdsområden.**
- **För personer som utövat våld ska det finnas en anonym nationell tjänst som ger rådgivning alla vardagar.**

BROTTSOFFERJOURN 116 006

Juridisk telefonrådgivning 0800 161 177
RIKUchat (riku.fi/chat)

  /rikosuhripaivystys @rikosuhrin riku.fi

RIKU betjänar avgiftsfritt i hela landet – på nätet, via telefon vid 7 regionala kontor och 31 verksamhetsställen. Alla tjänster och kontaktuppgifter riku.fi/sv

Verksamheten stöds av justitieministeriet

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

MÅLET MED SÄRSKILDA STÖDTJÄNSTER FÖR MÄNNISKOHANDELSOFFER

Ställningen för offer för människohandel och relaterade brott och aktörer skiljer sig på många sätt från situationen för andra brottsoffer. Brottsofferjouren har haft en särskild stödtjänst med låg tröskel för människohandelsoffer sedan år 2015. I och med den här verksamheten har Brottsofferjouren utvecklat en väldigt omfattande uppfattning om vilka åtgärder som behövs för att förbättra ställningen för dessa offer.

1. ORGANISATIONER SOM ORDNAR RÅDGIVNINGS- OCH STÖDTJÄNSTER FÖR MÄNNISKOHANDELSOFFER SKA GARANTERAS EN TILLRÄCKLIG OCH LÅNGSIKTIG FINANSIERING

Flera polisinsatser och hjälpsystem för offer för människohandel har konstaterat att de får vetskap om största delen av människohandelsfall och relaterade fall i Finland via Brottsofferjourens särskilda stödtjänst med låg tröskel. Antalet klienter i den särskilda stödtjänsten har ökat från 260 klienter år 2019 till kring tusen klienter hösten 2022. Under den här tiden har den särskilda stödtjänstens personalresurs som finansierats av STEA inte ökat alls. Den otillräckliga permanenta finansieringen kan äventyra offrens rättsskydd och hänvisningen av offer till myndighetshjälp.

Betydelsen av organisationernas tjänster med låg tröskel för uppdagandet av människohandeln är allmänt erkänd men dess kvalitet och kontinuitet är i fara om finansieringsgrunden inte stärks. En tidsbunden projektfinansiering löser inte problemet. Klienterna hittar lättare till en permanent tjänst där det är möjligt att upprätthålla expertis och samarbete med parter som är viktiga med avseende på offrens ärenden. Det är även lättare att lita på en sådan aktör.

2. KVALITETEN PÅ UTREDNINGEN AV MÄNNISKOHANDEL OCH RELATERADE BROTT SKA TRYGGAS

Det fortsatta arbetet för den riksomfattande människohandelsgruppen som inleddes inom polisen år 2020 har upprepade gånger varit i vågskålen. Det finns ett stort behov av den nationellt verkssamma gruppen som samlar in expertis och samarbetar tätt med intressentgrupper och finansieringen av gruppen måste göras permanent.

Alla människohandelsfall utreds dock inte av den specialiserade utredningsgruppen och utredningspraxisen för människohandel och relaterade brott samt exempelvis tillämpningen av brottsrekvisit varierar betydligt från region till region. Förundersökningarna är som längst över fem år långa varmed till exempel åtalsrätten för alternativa brottsrubriceringar kan föråldras vilket äventyrar offrets rättsskydd. Tillräckliga resurser för att identifiera människohandel och relaterade brott samt att kvalitativt och rättidigt utreda fall ska även tryggas för alla polisinsatser.

3. OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL OCH RELATERADE BROTT SKA FÅ ERSÄTTNINGAR SOM DE ÄR BERÄTTIGADE TILL

Om fallet för människohandel eller relaterade brott framskrider till domstol och ersättning ska betalas till offret är det huvudsakligen omfattande belopp. I praktiken får dock aldrig offret dessa ersättningar i största delen av fallen. Det finns många orsaker till detta, till exempel att gärningsmännen officiellt kan göra sig av med sin egendom då processerna drar ut på tiden. I vissa fall kan till exempel skattemyndigheten tömma kvarstaden som togs för att garantera offrets ersättning då ekonomisk brottslighet även uppdagades i samband med människohandelsutredningen.

Brottsofferjouren anser att det är viktigt att en omfattande utredning utarbetas över vilka faktorer som hindrar offren från att få ersättningar och att identifierade brister åtgärdas för att garantera offer hela ersättningsbeloppet.

4. OFFRETS UPPEHÅLLSRÄTT UNDER RÄTTSPROCESSEN SKA TRYGGAS

Möjligheten för offer för människohandel och relaterade brott att driva sitt ärende och till exempel få ersättning för brott försämrats avsevärt om offret inte har möjlighet att uppehålla sig i landet åtminstone under brotts- och rättsprocessen. Osäkerheten relaterad till uppehållsrätten medför stress för offren och försvagar deras förmåga att till exempel samarbeta med utredningsmyndigheterna och vittna i rätten. Dessutom kan den förhindra offret från att komma bort från utnyttjandet och driver offret tillbaka till situationer med utnyttjande. För närvarande är det svårt att förutse uppehållsrätten och tillämpliga uppehållstillstånd finns bara för vissa typer av fall.

För att garantera offrets rättsskydd ska uppehållsrätten tryggas för alla misstänkta offer för människohandel och relaterade brott åtminstone under rättsprocessen.

5. RÄTTEN TILL RÄTTSHJÄLP FÖR OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL OCH RELATERADE BROTT SKA UTVIDGAS

Biträdande justitiekanslern har bland annat i sitt avgörande i slutet av 2021 konstaterat att det finns stora brister i tillämpningen av brottsrekvisit för människohandel och relaterade brott. Detta understryker offrets behov av kompetent juridisk hjälp. Rätt till ett biträde som bekostas med statliga medel redan i förundersökningsskedet ska utvidgas till att även omfatta alla offer för brott relaterade till människohandel i vilkas fall tillämpningen av brottsrekvisit har visat sig vara särskilt utmanande och där till exempel utarbetandet av ersättningsanspråk kräver särskild sakkunskap.